

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy JUDr. Petra Průchy a soudců Mgr. Jany Brothánkové a JUDr. Tomáše Langáška v právní věci žalobce: **Ing. J. H.**, proti žalovanému: **Finanční úřad pro Ústecký kraj**, se sídlem Velká Hradební 61, Ústí nad Labem, o žalobě proti rozhodnutí žalovaného ze dne 22. 3. 2016, č. j. 535465/16/2501-70462-506254, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 25. 10. 2016, č. j. 15 Af 61/2016 - 25,

takto:

I. Návrh žalobce na ustanovení zástupce pro řízení o kasační stížnosti **se zamítá**.

II. Kasační stížnost **se zamítá.**

III. Žalobce **nemá** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.

IV. Žalovanému **se** náhrada nákladů řízení o kasační stížnosti **nepřiznává.**

Odůvodnění:

I. Vymezení případu

Žalobou podanou ke Krajskému soudu v Ústí nad Labem (dále jen „krajský soud“) se žalobce domáhal zrušení rozhodnutí žalovaného č. j. 535465/16/2501-70462-506254 ze

dne 22. 3. 2016, kterým byla zamítnuta žádost žalobce o vrácení správního poplatku v částce 400 Kč. Součástí žaloby je i žádost o přiznání odkladného účinku žaloby.

Podáním ze dne 20. 6. 2016 žalobce žádal o ustanovení zástupce z řad advokátů a o osvobození od soudních poplatků. Vyslovil názor, že na jeho straně trvá překážka trvalejší povahy, která jej ohrožuje na životě a která mu znemožňuje řádné bránění jeho práv v soudním řízení, a že splňuje podmínky pro osvobození od soudních poplatků, protože bez své viny objektivně nemohl soudní poplatky v celkové výši 4.000 Kč zaplatit. Dále namítl podjatost všech soudců krajského soudu.

O námitce podjatosti rozhodl Nejvyšší správní soud usnesením ze dne 10. 8. 2016, č. j. Nao 160/2016 – 14, tak, že ji odmítl.

Krajský soud žalobce přípisem ze dne 29. 9. 2016 vyzval, aby vyplnil Potvrzení o osobních, majetkových a výdělkových poměrech pro účely rozhodování o osvobození od soudních poplatků a ustanovení zástupce. Na výzvu reagoval žalobce faxovým podáním ze dne 10. 10. 2016, v němž uvedl, že přípis soudu mu nebyl řádně doručen. Dále uváděl, že soudu v příloze odesílá pouze pro potřeby řádného rozhodnutí v uzavřené obálce vyplněný tiskopis Prohlášení.

Krajský soud usnesením ze dne 25. 10. 2016, č. j. 15 Af 61/2016 - 25 (dále „napadené usnesení“), výrokem I. a II. nepřiznal žalobci osvobození od soudních poplatků a nevyhověl návrhu žalobce na ustanovení zástupce. Výrokem III. a IV. vyzval žalobce k zaplacení soudního poplatku za žalobu, resp. za návrh na přiznání odkladného účinku.

V **napadeném usnesení** krajský soud vyložil, že v jiných soudních řízeních, které žalobce vedl, mu bylo opakovaně popsáno, jakým způsobem má být zaslané prohlášení vyplněno. Krajský soud zdůraznil, že osvobození od soudních poplatků je výjimečným institutem. Požaduje-li účastník toto osvobození, je povinen v souladu s judikaturou Nejvyššího správního soudu hodnověrně prokázat, že nemá dostatek prostředků k úhradě soudního poplatku, jinak mu nelze osvobození přiznat. V projednávaném případě žalobce požádal soud o osvobození od soudních poplatků, na základě čehož mu soud zaslal výzvu k doložení majetkových poměrů, aby měl následně k dispozici veškeré skutečnosti rozhodné pro posouzení předmětné žádosti žalobce. Žalobce však požadované listiny, na jejichž podkladě by si soud mohl ověřit, zda jsou u žalobce skutečně splněny podmínky pro osvobození od soudních poplatků ve smyslu ustanovení § 36 odst. 3 s. ř. s., nedoložil. Z výše uvedeného důvodu soud osvobození od soudních poplatků žalobci nepřiznal. Jelikož nebyly splněny podmínky pro přiznání osvobození od soudních poplatků, nemohl krajský soud žalobci ustanovit zástupce, neboť podmínkou pro takový postup je mj. to, že navrhovatel splňuje podmínky pro osvobození od soudních poplatků.

Proti **napadenému usnesení** nyní žalobce (dále jen „stěžovatel“) brojí kasační stížností. Stěžovatel uvádí, že napadené usnesení mu nebylo řádně doručeno, protože doručující pošta na zásilce neuvedla příslušné údaje dle § 50 odst. 1 o. s. ř. Zdůraznil, že krajský soud hrubě a účelově zkreslil rozhodný skutkový i právní stav této věci pouze na základě domněnek senátu krajského soudu, k čemuž se nemohl vyjádřit. Vyslovil

přesvědčení, že mu krajský soud měl přiznat osvobození od soudních poplatků a ustanovit zástupce. Soud měl podle jeho názoru upřednostnit věcné řešení před pouhým „vyřizovačstvím“. Stěžovatel proto uvedl, že kasační stížnost podává z důvodů dle § 103 odst. 1 písm. a), b), c) a d) zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „s. ř. s.“). Stěžovatel dále žádal, aby mu Nejvyšší správní soud přiznal osvobození od soudních poplatků, ustanovil mu zástupce a aby přiznal kasační stížnosti odkladný účinek.

Žalovaný se ke kasační stížnosti nevyjádřil.

II. Posouzení Nejvyšším správním soudem

Nejvyšší správní soud nejprve zkoumal formální náležitosti kasační stížnosti. Konstatoval, že stěžovatel je osobou oprávněnou k jejímu podání, neboť byl účastníkem řízení, z něhož napadené usnesení vzešlo (§ 102 s. ř. s.), a kasační stížnost byla podána včas (§ 106 odst. 2 s. ř. s.). Nejvyšší správní soud nepožadoval zaplacení soudního poplatku za kasační stížnost, jelikož povinnost zaplatit poplatek má stěžovatel jen tehdy, směřuje-li jeho kasační stížnost proti rozhodnutí krajského soudu o návrhu ve věci samé či o jiném návrhu, jehož podání je spojeno s poplatkovou povinností (viz usnesení rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 9. 6. 2015, č. j. 1 As 196/2014 - 19, bod 27; všechna zde uvedená rozhodnutí Nejvyššího správního soudu jsou dostupná z www.nssoud.cz).

Jelikož stěžovatel podal návrh na ustanovení zástupce pro řízení o kasační stížnosti, posoudil Nejvyšší správní soud předně důvodnost tohoto návrhu. Podle § 35 odst. 8 s. ř. s. *„navrhovateli, u něhož jsou splněny předpoklady, aby byl osvobozen od soudních poplatků, a je-li to nezbytně třeba k ochraně jeho práv, může předseda senátu na návrh ustanovit usnesením zástupce, jímž může být i advokát“*. Obecně přitom platí, že zastoupení advokátem je podmínkou řízení o kasační stížnosti (§ 105 odst. 2 s. ř. s.), a proto se při ustanovování zástupce pro toto řízení zvláště nezkoumá, zda je toho nezbytně třeba k ochraně práv stěžovatele. V nyní souzené věci, kdy je napadáno usnesení, jímž krajský soud neosvobodil stěžovatele od soudních poplatků a neustanovil mu zástupce, se ovšem neuplatní § 105 odst. 2 s. ř. s. o povinném zastoupení advokátem (k tomu blíže již zmiňované usnesení rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu č. j. 1 As 196/2014 - 19, konkrétně jeho bod 29.).

Z obsahu kasační stížnosti vyplývá, že se stěžovatel svým mimořádným opravným prostředkem domáhá zrušení usnesení krajského soudu o nepřiznání osvobození od soudních poplatků žalobci a o zamítnutí návrhu žalobce na ustanovení zástupce ve věci jeho žaloby proti rozhodnutí žalovaného ze dne 22. 3. 2016, č. j. 535465/16/2501-70462-506254. Jako důvody podání kasační stížnosti stěžovatel výslovně uvádí § 103 odst. 1 písm. a), b), c) a d) s. ř. s.

Z povahy věci je ve spojení s důvody kasační stížnosti třeba nejprve se zabývat námitkou nepřezkoumatelnosti napadeného usnesení. Krajský soud při svém rozhodování zkoumal, zda stěžovatel soudu doložil a prokázal, že splňuje zákonné předpoklady pro

osvobození od soudních poplatků a ustanovení zástupce. Z napadeného usnesení je dostatečně zřejmé, z jakých důvodů má krajský soud za to, že stěžovatel svou povinnost nesplnil. Krajský soud tedy přezkoumatelným způsobem objasnil skutečnosti a právní důvody, které jej vedly k závěru, že u stěžovatele nebyly splněny zákonné předpoklady pro to, aby mohl být osvobozen od soudních poplatků, a mohl mu tak být též ustanoven zástupce (§ 36 odst. 3 a § 35 odst. 8 s. ř. s). Nejvyšší správní soud proto neshledal, že by napadené usnesení bylo nepřezkoumatelné ve smyslu ust. § 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s. Uvedené usnesení krajského soudu nebylo zatíženo ani jinou vadou řízení ve smyslu ust. § 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s. Je tomu tak proto, že stěžovatel správnímu soudu žádnou jinou vadu řízení nepředestřel a ani Nejvyšší správní soud neshledal, že by rozhodování krajského soudu bylo založeno na jiné vadě řízení.

Opodstatněná není ani námitka, že krajský soud po právní stránce vadně posoudil otázku, zda stěžovatel splnil podmínky pro to, aby byl osvobozen od soudních poplatků a byl mu ustanoven zástupce /§ 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s./.

Podle § 36 odst. 3 s. ř. s. účastník, který doloží, že nemá dostatečné prostředky, může být na vlastní žádost usnesením předsedy senátu osvobozen od soudních poplatků. Podle § 35 odst. 8 věty první s. ř. s. může předseda senátu navrhovateli, u něhož jsou předpoklady, aby byl osvobozen od soudních poplatků, a je-li to nezbytně třeba k ochraně jeho práv, na návrh ustanovit usnesením zástupce, jímž může být i advokát. Smyslem osvobození od soudních poplatků, jakož i oprávnění žádat o ustanovení zástupce na náklady státu, je ochrana účastníka proti negativním dopadům do jeho ústavně zaručených práv, v tomto případě do práva na soudní ochranu a na přístup k soudu zakotveným v čl. 36 Listiny základních práv a svobod. Podle rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 19. 8. 2009, č. j. 8 As 20/2009 – 50, je soud povinen v každém jednotlivém případě vážit konkrétní specifické okolnosti žádosti o osvobození od soudních poplatků a individuální poměry žadatele. Účastníka lze osvobodit od soudních poplatků pouze tehdy, bude-li řádně osvědčeno, že pro jeho celkové poměry nelze setrvávat na povinnosti soudní poplatek uhradit. Bylo tedy na stěžovateli, aby soudu konkrétně popsal své majetkové poměry a doložil doklady dosvědčující jejich nemajetnost, resp. nízké příjmy. Pokud tak neučinil, nebyl krajský soud povinen zjišťovat jeho výdělkové a majetkové možnosti z úřední povinnosti (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 25. 1. 2005, č. j. 7 Azs 343/2004 – 50, č. 537/2005 Sb. NSS).

Nejvyšší správní soud zjistil ze spisu krajského soudu, že krajský soud stěžovatele řádně vyzval, aby do 10 dnů od dne doručení výzvy doplnil svou žádost o osvobození od soudních poplatků o vyplněný formulář o svých majetkových poměrech. Výzva byla stěžovateli doručena dne 30. 9. 2016. Stěžovatel však vyplněný formulář ve stanovené lhůtě soudu nezaslal. Soudu doručil dne 11. 10. 2016 pouze faxové podání, ze kterého nebylo možné dovodit, zda stěžovatel splňuje podmínky pro osvobození od soudních poplatků. Ostatně ke stejným závěrům ve vztahu k obdobnému faxovému podání dospěl Nejvyšší správní soud i v rozsudku ze dne 6. 1. 2016, č. j. 2 As 297/2015 – 19.

To, že stěžovatel řádně nedokládá své majetkové poměry při obdobných žádostech, je nadto Nejvyššímu správnímu soudu známo i z řady dalších řízení, ve kterých stěžovatel rovněž nevyplnil předmětný formulář a nedoložil tak své majetkové poměry (viz např.

řízení vedená u zdejšího soudu pod sp. zn. 8 As 129/2015, sp. zn. 7 Afs 42/2015 atd.). Stěžovateli přitom musí být z uvedených řízení známo, jaké následky způsobuje nevyplnění předmětného formuláře ve stanovené lhůtě. S ohledem na výše uvedené tedy Nejvyšší správní soud nesouhlasí se stěžovatelem, že by v řízení před krajským soudem věrohodně a úplně prokázal svoje majetkové poměry a doložil, že nemá dostatečné prostředky k úhradě soudního poplatku. Krajský soud proto postupoval v souladu s § 36 odst. 3 s. ř. s., nepřiznal-li mu osvobození od soudních poplatků. Vzhledem k tomu, že stěžovatel nesplňoval předpoklady pro osvobození od soudních poplatků, krajský soud správně zamítl i jeho návrh na ustanovení zástupce (srov. § 35 odst. 8 s. ř. s. a rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 13. 9. 2007, č. j. 9 As 43/2007 – 77, rozsudek ze dne 16. 12. 2015, č. j. 8 As 129/2015 - 21 atd.).

Pokud jde o námitku ve spojení s důvody podle § 103 odst. 1 písm. b), tu Nejvyšší správní soud považuje za mimoběžnou, neb je vztáhnutelná pouze k situacím, kdy je v řízení o žalobě proti rozhodnutí žalovaného správního orgánu rozhodováno ve věci. O takový případ se však u napadeného usnesení nejednalo.

Stěžovatel dále v kasační stížnosti také namítl zmatečnost řízení před krajským soudem /§ 103 odst. 1 písm. c) s. ř. s./. K této stížní námitce však nepředestřel žádné konkrétní skutkové a právní výhrady, z nichž by bylo vůbec možno na tento stížní důvod usuzovat. Nejvyšší správní soud proto zcela obecně posoudil, zda v řízení byly dány podmínky řízení, zda o věci nerozhodoval vyloučený soudce nebo soud nebyl nesprávně obsazen, popřípadě bylo rozhodnuto v neprospěch účastníka v důsledku trestného činu soudce. O žádný takový případ v projednávané věci rovněž nešlo, a Nejvyšší správní soud proto konstatuje, že řízení před krajským soudem, z něhož vzešlo napadené usnesení zmatečností ve smyslu § 103 odst. 1 písm. c) s. ř. s. stiženo není.

Na všech těchto jednotlivých závěrech nemůže ničeho změnit ani argumentace stěžovatele, že mu napadené usnesení nebylo řádně doručeno. Jak Nejvyšší správní soud ověřil ze soudního spisu, bylo mu napadené usnesení řádně doručováno na adresu pro doručování (nám. M. 219, S.), kde byla písemnost vhozena do jeho domovní schránky dle záznamu provozovatele poštovních služeb dne 27. 10. 2016. Skutečnost, že napadené usnesení bylo stěžovateli řádně doručeno, dokládá i to, že proti němu podal řádnou a včasnou kasační stížnost. Pokud stěžovatel tvrdí, že provozovatel poštovních služeb na obálce, kterou vhodil do domovní schránky stěžovatele, neuvedl všechny údaje dle § 50 odst. 1 o. s. ř., nelze na základě toho dovozovat neúčinnost doručení, neboť stěžovatel na doručovanou písemnost řádně a včas reagoval; nadto stěžovatel své tvrzení o neuvedení těchto údajů na doručované písemnosti nijak nedoložil.

Nejvyšší správní soud proto dospěl k závěru, že kasační stížnost je zjevně nedůvodná, a v souladu s § 110 odst. 1 *in fine* s. ř. s. ji zamítl. S ohledem na to, že o kasační stížnosti rozhodl Nejvyšší správní soud meritorně s nejvyšším urychlením, nerozhodoval samostatně o návrhu stěžovatele na přiznání odkladného účinku kasační stížnosti.

O nákladech řízení rozhodl soud v souladu s § 60 odst. 1 ve spojení s § 120 s. ř. s. Stěžovatel nebyl ve věci úspěšný, proto nemá právo na náhradu nákladů řízení; žalovaný,

který měl ve věci úspěch, žádné náklady nad rámec běžné správní činnosti nevynaložil, proto Nejvyšší správní soud rozhodl, že se žalovanému náhrada nákladů řízení o kasační stížnosti nepřiznává.

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 7. prosince 2016

JUDr. Petr Průcha
předseda senátu